XVI. évfolyam. Székelyudvarhely, 1913. november 16. 46. szám.

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYVÁRMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA

Az »Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylet« hivatalos közlönye.
Előfizetési ára: Egész évre 8 K. Negyedévre 2 K. Tanitóknak és jegyzőknek 6 K.
Egy szám ára 16 fillér.

Az »Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet« hivatalos közlönye.
Szerkesztőség és kiadóhivatal Kossuth-utcza 14 sz. — Megjelenik minden vasárnap
Nyilttér soronkint 50 fillér.

Nemzeti érzés.

Székelyudvarhely, nov. 14.

A mit nem eredményezett Széchenyi István éles kritikája, a mit nem volt képes letörni Haynau hóhérainak keze, sem Bachnak zsarnoki kormányzati rendszere, a magyar nemzeti önérzetet megrenditették a közelmult évtized politikai eseményei.

Bármennyire szeretnók tagadni, hogy napjainkban a magyar önérzet és nemzeti érzés a minimumra szállt le, czt a szomoru valóságot tagadnunk nem lehet, mert kézzelfogható jelei vannak. Maga az ujonnan alakult pártnak a vezére, Andrássy Gyula gróf jelenti ki, hogy a katonai nemzeti követeléseket, fájó szivvel bár, de elejteni kénytelen, mert a nemzet fáradt s közjogi harczok megvivására nincs elég ereje. Az a körülmény pedig, hogy több, eddig függetlenségi párti vezérpolitikus elhagyva a függetlenségi pártot, a nemzeti követeléseket elejtő alkotmánypártba lépett át, valamint az, hogy a függetlenségi párt az eredeti pártprogram követeléseit mellőzve, csak az általános titkos szavazati jognak megteremtését és a Tisza István megbuktatását emlegeti mint pártczélt: eléggé mutatja azt, hogy a közjogi követelések kivivásának a lehetőségében ma már nemcsak az egykori függetlenségi választók, hanem az alkotmánypárthoz átpártolt és át nem pártolt vezérek sem hisznek.

Ebben a jelenségben nem annyira azt látjuk, hogy a nemzet a hatvanhetes alap helyességéről és a mai alakban való végrehajtásának jóságáról annyira meg van győződve, hogy a függetlenségi párt egykori közjogi követeléseit nem is akarja megvalósitani; hanem inkább azt, hogy e közjogi követelések kivihetőségében már azok sem biznak, kik még mindig csküsznek rá, hogy csak ez az egy utja van a nemzeti lét föntartásának és teljes kifejtésének.

De a magyar nemzeti érzés jelentékeny hanyatlását nemcsak az érzelmi politika mezején tapasztalható változások, hanem irodalmi és társadalmi jelenségek is mutatják. Ilyen elsősorban az, hogy a magyar társadalom a legujabb időben teljesen érzéketlen a politikai események iránt. A mi a Házban történik, az ma éppen ugy nem érdekli a nagyközönséget, mint a hogy nem érdekli az, hogy az ellenzék bemegy-e a Házba, avagy távolmaradt és ha bemegy a Házba, hogy érdemleges vitát indit-e, avagy botrányt hajhász. Ma az emberek mindenről inkább beszélnek, mint politikáról, mert senki sem hisz abban, hogy a politika egyébre is való, mint arra, hogy a kormányhatalmat az egyiknek a kezéből a másikéba juttassa.

A mikor körülöttünk mindenütt dagad a nemzeti érzés és a jövő nagyság szép álmait szövik Szerbiában is, Romániában is, sőt még a letiport Bolgárország sem adta föl reményeit: a mikor idebent az államellenes nemzetiségi mozgalmak egyre öntudatosabban és tervszerübben alakulnak és a rácz is, az oláh is, a horvát is, sőt ma már a tót is arról ábrándozik, hogy állammá válván az államban, elszakadjon majd a magyar államtól: akkor mi levetjük a mi szineinket. A mikor mindenütt keresik magukban a jellemző nemzeti tulajdonságokat és sajátságokat, hogy azokat kifejtve, minden alkalommal fitogtassák és fejleszteni törekszenek az elhagyott nemzeti szokásokat is: ugyanakkor nálunk a nyelv is romlásnak indul, idegen formák fölvételével nyer ideiglenes izt s elveszti zamatosságát, a még meglevő nemzeti szokásokat is idegen divatokkal cseréljük föl, a nép is elhagyja festői nemzeti viseletét, a magyar dal helyét a czigányzenében is idegen zene foglalja el.

Ma már nem a nemzeti önérzet tultengése, hanem a nemzet nagyrahivatottságában való kételkedés az a magyar betegség, a mely ellen küzdenünk kell. Ma már a szájhősködés nem erényeink tulbecsülésében, hanem nemzeti sajátságaink lebecsülésében, alkotmányos intézményeink kigunyolásában nyilatkozik meg.

Igaz, hogy az utolsó tiz év története sok illuziót oszlatott el, sok rejtett bajról rántotta le a leplet, sok eddig nem gondolt gyöngeséget födött föl és oly embereket járatott le, a kikre addig, mint vezéreire tekintett a nemzet. De vajjon az illuziók szétfoszlása, gyöngeségünk okainak a megismerése, pártvezéreink viszálykodása ok-e arra, hogy a nemzetben megcsappanjon a nemzeti érzés, hogy a magyar tultengő önbizalmát gyáva kishitüséggel cserélje föl s az idegen szokások majmolásában keresse örömét a régi nemzeti szokások ápolása helyett? Talán kevesebb agyvelő van ma ebben a hazában, mint volt tiz évvel ezelőtt? Talán hitványabb a fiatalságunk testi fejlődése, talán megtörött már a hires magyar virtus és rosszabb katona lett a magyar, mint volt? Vagy számunk fogyott-e meg, hogy igy elhagyjuk magunkat?

Nincs okunk a kétségbeesésre, még kevésbbé arra, hogy nemzeti önérzetünkben megcsappanva, idegen szokásokat majmoljunk, hogy önmagunkat lebecsüljük, hogy közéletünk és a közügyek iránt érzéketlenné váljunk és csupán azért, mert a közelmultban közjogi téren nem sikerült vágyainkat valóra váltani, nemzeti érzésünk lángját kioltsuk a közöny hamujával s más téren se bizzunk a sikerben.

—lh—

KÖZIGAZGATÁS.

Egy hó közigazgatása.

— A közig. biz. üléséből. —

Udvarhelyvármegye közig. bizottsága 12-ikén tartotta november havi ülését *Ugron* János főispán elnöklésével.

Dr. *Sebesi* János alispán jelentette, hogy az iktatóra érkezett 939 ügydarabból 639 nyert elintézést. Egy évre érvényes utlevelet 287 drbot adtak ki. Mint örvendetes, a vármegyét közelről érdeklő ügyet jelentette, miszerint a kereskedelemügyi miniszter a székelyudvarhely—parajdi törvényhatósági közutnak állami kezelésbe való átvételét elhatározta. Végül elismeréssel emlékezett meg Szabó Endre aljegyző munkásságáról, ki a szabadságon levő tisztviselőket akként helyettesitette, hogy az okt. havi közgyülés megtartható volt. — *Barabás* András árvaszéki elnök jelentéséből kitünt, hogy az iktatóra érkezett 997 ügydarabból mindössze 7 maradt elintézetlen. — Dr. *Lengyel* József megyei főorvos jelentette, hogy a közegészségügy kedvezőtlen volt, amennyiben 116 hevenyfertőző beteget jelentettek be, vagyis 79 el többet, mint az előző hóban. A közkórházban 169 beteg részesült ápolásban, kik közül a hó végével 82 maradt vissza. — A tanfelügyelőség jelentését, illetőleg Hajdu Ferencz tanfelügyelő bucsuiratát *Chalupka* Rezső s. tanfelügyelő olvasta fel. A Debreczenbe áthelyezett tanfelügyelő meleg szavakban köszönte meg a bizottság támogatását. A bizottság elismerését Hajdu tanfelügyelő eredményes munkásságáért *Sebesi* alispán fejezte ki, melyet jegyzőkönyvre is vettek. *Elnök* a tanitóegyesület hivatalos lapjának szerkesztése körül támadt nehézségek elenyésztetését a jelenlevő s. tanfelügyelő figyelmébe ajánlotta.

Homolay Lajos pü. igazgató jelentette, hogy okt. hóban egyenes adóban befolyt 45323 K (a mult év hasonidőszakánál 175000 K-val kevesebb), bélyeg dij és jogilletékben 14993 K (— 47887 K), hadmentességi dijban 1075 K, fogyasztási és italadóban 67801 K (+ 24835 K), dohányjövedékben 48410 K (+ 2645 K). — *Révffy* Zoltán kir. ügyész jelentette, hogy 10 vizsgálati és 26 elitélt fogoly volt letartóztatva. — *Leichtner* Gyula kir. főmérnök, az áll. épitészeti hivatal főnöke jelentése szerint az októberi száraz időjárás lényegesen javitotta a közutakat, s az előirányzott munkák befejezését is lehetővé tette. A kavics szállitások szintén befejeztettek. A parajdi ut 13—17 km. szakaszának földmunkálatai megkezdettek, aminthogy az árviz által okozott károk helyreállitásával mintegy ezer munkás foglalkozik. A parajdi ut kezdő szakaszán levő Küküllő hid alapjai elkészültek, azonban a vasszerkezet csak a tavaszon lesz felszerelhető. *Elnök* szóváteszi, hogy a h.-sztmártoni uton az árviz által elsodort hidak állitólag a kellő mélység hiányának következményei. *Leichtner* Gyula: Ezen az utvonalon mindössze egy vasbeton hidat tört össze az ár, melyet ezelőtt három évvel egy vállalkozó épitett, azonban ezt sem a hidlábak helytelen épitésének lehet betudni, hanem az áradat nagyságának; a hid egyébként kisebb költséggel visszahelyezhető lesz. A választ tudomásul vették. *Zonda* József állategészségi felügyelő az állategészségügyet a sertések kivételével jónak jelentette, majd a gazdasági felügyelőség jelentését *Eördögh* Zoltán helyettes felügyelő tette meg. Tárgysorozat rendén megállapitották az épitészeti hivatal személyi és dologi hozzájárulás mérvét, elutasitották Kelemen Lajos jásfalvi lakost egy kertelés ügyében beadott felebbezésével; egynehány adóhátrálékos ellen a dologi végrehajtást elrendelték, mire a gyülés véget ért.

Törvényhatósági tagválasztások.

Székelyudvarhely, nov. 15.

Megyeszerte 14-ikén, pénteken, ejtették meg a törvényhatósági bizottsági tag választásokat. A választás igen sok helyen egyhangulag történt meg, viszont volt egy-egy hely, ahol a választási mozgalmak kiélesedtek s a pártok valóságos küzdelmet fejtettek ki jelöltjeik megválasztása érdekében.

Igy mindjárt, hogy Székelyudvarhelylyel kezdjük, hol két párt viaskodott, a választás elevenséget hozott az utczákba, s kivülről is meglátszott a szervezkedés nyoma. Két czédulával indult meg a szavazás. Az egyiken az eddigi két jelöltet: *Vajda* Ferencz és *Pap Zakor* Józsefet, a másikon: *Vajda* Ferencz és *Biró* István tanárt vitték. Az első czédula érdekében az ellenzéki kortesek széleskörü tevékenységet fejtettek ki, s igy bizony a szavazatok összeszámlálásáig az eredmény kétséges volt. A választás a Polgári kör nagytermében folyt *Gotthárd* János polgármester elnökletével és a 760 választó jogosult közül 426 adta le szavazatát, melyből esett Vajda Ferenczre 398, Pap-Zakor Józsefre 152, Biró István tanárra 288, mig 5 szavazat négy ember között oszlott meg. Ennélfogva elnök *Vajda* Ferenczet és *Biró* István tanárt megválasztott törvényhatósági bizottsági tagoknak kijelentett.

Künt a megyében az alábbi választási eredményekről kaptunk értesiteseket: *Oláhfalu:* Daniel Áron, Lántzky József, Benedek Ferencz. *Tibód:* Elekes Géza, Berze Albert. *Oklánd:* Pál Ferencz, *Vargyas:* Székely Mózes. *Olasztelek:* Gáspár Sándor, Jancsó Gyula. *Kisbaczon:* Hegedüs Lajos. *Atyha:* Ifj. Péter Károly.

Bikafalván, a hová nyolcz község, köztük Bögöz is be volt osztva, pont kilencz órakor nyitotta meg a választási elnök az eljárást. Az első szavazó itt Ugron János főispán volt, kinek pontosságáról már egész legendák szállnak és bon mot-k kerülnek. A főispán kilencz óra 1 perczkor adta le szavazatát Máthé Pálra, kit aztán a jó példa hatása alatt meg is választottak.

Korondon Biró Domokos, Fábián Zsigmond és Hadnagy Mihály választattak meg. *Felsősófalván:* Böjthe Béla, *Alsósófalván:* Szász Dénes és Káli Károly, *Parajdon:* Klör Vilmos, *Énlakán:* Györgyi Ferdinánd választattak meg. A *patakfalvi* kerületben szintén mozgalmas volt a választás. Egyik czédulán Balássy Sándort és Dr. Ferenczy Bélát, a másikon Sándor Gergelyt és Dr. Nagy Elekt vitték. E két utóbbi került ki győztesen nagy szótöbbséggel.

Székelykereszturt: Jakabházy Gáspárt, Lőrinczy Istvánt, *Nagygalambfalván*: Molnár Jánost, *Farcsádon:* Szabó Istvánt, *Zetelakán:* Sebestyén Mózest, Szabó Dénest és Homolay Józsefet, *Vágáson*: György Venczelt, *Kobátfalván*: Benczédy Pétert, Osváth Áront és Bartha Gábort, *Tordátfalván*: Dr. Gombos Jánost, *Kőrispatakon*: Deák Györgyöt és Péter Gézát, *Solymosban*: Sándor Albertet, *Eléden*: Csia Kálmán, *Ujszékelyen*: Gagyi Lászlót, *Almáson*: Barra Lajost, *Városfalván*: Kandó Istvánt és Márton Dénest, *Fenyéden*: Gálffy Istvánt és György Lázárt választották meg.

Községi takarékpénztárak.

A vármegyéhez most érkezett meg Jász-Nagykun Szolnokmegyének a községi takarékpénztárak ügyének törvényhozási rendezésére vonatkozó átirata. Az átirat kiemeli, hogy a községekre háruló nagy közterhek fedezésére a rendelkezésre álló jövedelmek nem elegendők, s ezért uj jövedelmi forrásokról kell gondoskodni. Ilyen uj jövedelmi forrás volna a községi pénzalapok házi kezelése és egyéb átfutó közjövedelmeknek is e házi kezelésben való gyümölcsöztetése a községi takarékpénztár intézménye utján. Felhozza az irat, hogy ez az intézmény a részvénytársasági pénzintézetek működését se zavarhatja, mert ez utóbbiak üzletágai inkább a rövid lejáratu hitelügyletek lebonyolitására berendezvék, mig a községi takarékpénztárak a nagyobb biztositéku és hosszu lejáratu hitelügyleteket bonyolitanák le. Az átirat ilyen takarékpénztárak létesitésének előmozditására, üzleti vezetésüknek a forgalom igényeihez alkalmazkodni tudó megállapitására, továbbá a szövetkezetekéhez hasonló illeték és bélyegmentességekre kiván törvényhozási intézkedést, s e kivánalom pártolására hivja fel Udvarhelymegye közönségét. Vármegyénk az ügyet a deczemberi közgyülés során fogja tárgyalni. Az államositás küszöbén az inditvány egyáltalán nem időszerü, s igy azt a törvényhatóság csak tudomásul veheti.

Megyei utak állami kezelésben.

— A fenyéd—zetelaka—gyergyói és felsőboldogfalva—felsőrákosi utak után a miniszter a székelyudvarhely—parajdi utat is állami kezelésbe átveszi. —

Székelyudvarhely, nov. 14.

A kereskedelemügyi miniszter a székelyudvarhely—parajdi törvhat. közutnak állami kezelésbe vétele tárgyában a következő leiratot intézte a megye alispánjához:

Folyó évi szeptember hó 30 án 7037. szám alatt kelt, a székelyudvarhely—parajdi, székelykeresztur—erdőszentgyörgyi és sárd—szentdemeter—nagykendi törvényhatósági közutaknak állami kezelésbe való vételére vonatkozó felterjesztésére a következőkről értesitem alispán urat.

Már hivatali elődeim is méltányolván Udvarhelyvármegye topografiai fekvését és ismerve utalapjának kedvezőtlen vagyoni állapotát, 1911. évben a *fenyéd—zetelaka—gyergyótekerőpataki* törvényhatósági közutat, 1913. évben a *felsőboldogfalva—felsőrákosi* törvényhatósági közutat már is államositották és az eredetileg 1918. év utáni évekre tervbe vett székelyudvarhely—parajdi törvényhatósági közutat az 1918. évig államositandó utvonalak közé felvették, továbbá a beruházási hitel terhére kiépitették az időközben államositott felsőboldogfalva—felsőrákosi törvényhatósági közut 6 341 km. hosszu és sárd—szentdemeter—nagykendi törvényhatósági közut 3·197 km. hosszu kiépitetlen utszakaszait.

Ezen kivül rendezés alá vétetett a vármegye utalapja is, amennyiben a 49769—1907. sz. rendelettel 1909. évtől kezdve 12 éven át évi 100,000 korona segély engedélyeztetett, mely segélyből a többek között, a székelyudvarhely—parajdi törvényhatósági közut farkaslaka—korondi szakaszának áthelyezése is foganatositandó. Mindezen intézkedések bizonyitják, hogy Udvarhelyvármegye mindenkor a legmesszebbmenő támogatásban részesült.

Áttérve az egyes kérelmekre figyelmeztetem alispán urat, hogy a székelyudvarhely—parajdi törvényhatósági közut államositása részben a vármegye közönségétől is függ, mert bár — mint előbb emlitém — ezen utvonal az 1918. évig államositandó utak sorába felvétetett, annak államositása iránt mégis csak akkor fogok intézkedhetni, ha a vármegye közönsége a farkaslaka—korondi szakasz áthelyezését foganatba vette.

Ha tehát a vármegye közönsége ezen kötelezettségének az 1914 ig eleget fog tenni, abban az esetben nem fogok elzárkozni az elől, hogy ezen utvonal már az 1914—15. költségvetési évben a törvényhozás hozzájárulását feltételezve, állami kezelésbe vétessék.

Ennél messzebbmenő támogatásban a vármegye közuti érdekeit ez idő szerint sajnálatomra nem részesithetem s megjegyzem, hogy a székelykeresztur—erdőszentgyörgyi törvényhatósági közut államositása általános forgalmi szempontból nem indokolható, a sárd—szentdemeter—nagykendi törvényhatósági közut államositása pedig azért nem vehető tervbe és még kilátásba sem helyezhető, mert ezen ut a nagyvárad—kolozsvár—brassói állami közut Nagykend—Héjjasfalva közötti szakaszát más irányban köti csupán össze, sokkal kedvezőtlenebb terepen keresztül, mint az államut jelenlegi iránya.

Alispán ur felterjesztéséből és a vármegye törvényhatósági bizottságának korábbi határozataiból kitünik, hogy a vármegye igyekezete oda terjed, hogy a homoródfürdő—homoródszentmártoni és a bözödujfalu—árcsói viczinális közutakat a törvényhatósági uthálózatba bevétethesse.

Ezen határozatok 47098—912. és 91528—912. számok alatt kelt itteni rendeletekkel épen az utalap vagyoni állapotára való tekintetből nem voltak jóváhagyhatók.

Arra az esetre pedig, ha az előbb emlitett utállamositás megtörténte után, a törvényhatósági utak hálózatának bővitésére a mód esetleg meg lesz adva, az emlitett viczinális utaknak, vagy azok egyikének a törvényhatósági uthálózatba való felvétele iránt a vármegye közönsége ujabb határozatot fog hozhatni.

Mentik a székely népet!

Székelyudvarhely, nov. 14.

Végre egy igazi hang a székely mentésről, mely a székely nemzet örökös mentésével üzött visszaélésről lerántja a lepelt. Aki irta, alapos ismerője a nemzetének, ahol megjelent, a Magyar Gazdaszövetség hivatalos lapja, elég megbizható sajtótermék, hogy a legmagasabb köröktől lefelé az egész országban meghallják Ime a Péterfy czikke:

Évtizedek óta mentik a székely népet. Ha az ujságokban megjelent eddigi székelymentések mind igazak volnának, már legalább is báróságra emelték volna az összes székelységet. Sajnos, ez a népmentés csak papiroson megy. A napokban ujra siralmas panaszok járták be az ujságok hasábjain az országot. Ezuttal a székely házalókat mentik, a székely háziipart oltalmazzák hathatósan. A sajtó keserü krokodilus-könyeket hullat a pusztuló székely nép fölött, melynek mostoha viszonya és földjük terméketlensége utilaput tesz a talpa alá, hogy házalással keresse keserü kenyerét. De ezt a nehéz kenyeret is megnehezíti a házalókönyvek kiállitása körül felhalmozódott nehézségek egész raja. És a sajtó tolmácsolja a székelyek siralmát. Akik közvetlenül ismerik ezt az ügyet, egész ellenkezőt mondanak róla. A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara most megjelent 1912. évi jelentésében a háziiparról azt jelenti, „hogy a czikkeket lehet-e vagy nem értékesiteni, arról beszélni csak akkor lehet, amikor lesz czikk!“ (152. oldal, 12. sor.) A hivatalos jelentés székely háziiparról nem tud és az valóban nincs is. De hát akkor, miért az a siralmas panasz a napisajtóban? Kinek az érdeke azokat világgá bocsátani? Ha közelebbről vizsgáljuk az ügyet, a nyomok elvezetnek az igazi forráshoz. Először is a székely földmivelő nép nem foglalkozik házalással, hanem általában a székely czigányok. Az sem igaz, amit a lapok irnak, hogy csak a mezei munkaidő után járnak házalni, mert a székely czigányok télen, nyáron mindig házalnak. De nem székely iparczikkekkel, hanem az osztrák gyáriparnak legselejtesebb áruival. Azok a szőnyegek a legrosszabb rongyai a szőnyeggyártásnak. Asztaltakarók, pohártörlők és más házalással értékesitett áruk a székely czigányok kezében mind az osztrák gyáripar termékei. A székely házalókat tehát nem a föld mostoha viszonya kényszeriti a házalásra, amint azt a napi lapokban irták, hanem a telhetetlen osztrák gyáriparnak Budapesten a Dob utczában, Szerecsen-utczában felhalmozott gyári raktárai. Ezek a lelketlen felbujtók a pusztuló székely nemzet iránt országszerte megnyilvánuló rokonérzést szemérmetlenül kihasználják, a nemes érzést rongy osztrák árukkal viszonozzák és ezáltal tönkreteszik már előre a leendő székely ipar jó hirnevét, becsületét. Ezek az üzérkedő kalmárok nem tisztelnek nemzeti hagyományokat, csak a pénzt, a fölbérelt székely czigányok ezrei által összeharácsolt pénzt sovárogják. Közbe még a magyar sajtó jóhiszemű munkásait is becsapják álbireikkel. Legszigorubb a dologban az, hogy egy nemzet becsületével azt a piszkos üzérkedést a székely ipar hivatott vezetői szótlanul eltürik és megelégednek azzal, ha évente vaskos jelentésekben beszámolnak a mindenkori kereskedelmi miniszternek arról a székely iparról — ami nincs.

Péterfy Tamás.

TANÜGY.

A tanfelügyelő bucsuja.

Hajdu Ferencz kir. tanfelügyelő a 12-ikén tartott közigazgatási bizottsági ülésben a következő sorokban vett bucsut és mondott köszönetet a bizottságnak:

— A nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi miniszter ur október hó 16 án kelt rendeletével jelenlegi minőségemben Hajduvármegye kir. tanfelügyelőjéül Debreczenbe méltóztatott áthelyezni. Ezen magas miniszteri rendelet értelmében uj állásomat mielőbb el kell foglalnom.

Két évi itteni működésem alatt, részint az idő rövidsége, részint az országszerte uralkodott kedvezőtlen gazdasági és pénzügyi viszonyok miatt, ha e vármegye népoktatásügyére messze kiható

fontossággal biró nagyobb szabásu és maradandó alkotásokat természetszerüleg nem is létesithettem, de ezen rövid idő alatt is legjobb tehetségem és képzettségem szerint, minden erőm felhasználásával igyekeztem e vármegye népoktatásügyének előbbrevitelét, e vármegye lakossága kulturális állapotának erősitését és fejlesztését mindig hiven, lelkiismeretesen és teljes odaadással munkálni és előmozditani.

És rövid itt működésem alatt ugy a méltóságos főispán ur, mint a tekintetes közigazgatási bizottság részéről minden egyes alkalommal annyi megértő és segitő jóindulatot volt szerencsém tapasztalni, hogy az erre való visszagondolás mindig legkedvesebb emlékeim közé fog tartozni.

Épen ezért most, a midőn Udvarhelyvármegye népoktatásügyének vezetői állásából távozandó vagyok, elmulaszthatatlan kedves kötelességemnek tartom ugy a méltóságos főispán urnak, mint a tekintetes közigazgatási bizottságnak itteni működésem alatt tanusitott hathatós támogatásukért szivből jövő igaz, s őszinte hálás köszönetemet kifejezni azon hü kivánsággal, hogy a Mindenható a maga áldását a legteljesebb mértékben árassza mindenkor mindnyájunkra.

A bizottság elismerését Dr. *Sebesi* János alispán tolmácsolta, melyet jegyzőkönyvi kivonatban a távozó tanfelügyelőnek kiadni határoztak.

— —

A gazdasági szakoktatás jegyében.

Székelyudvarhely, nov. 14.

Valóban praktius és méltánylandó reformot honositott meg a vármegye egyik tanitói járásköre, midőn kimondotta, hogy gyüléseit ezután a nép bevonásával a gazd. egyesülettel karöltve tartja meg. Az eszme nálunk egészen uj, mennyiben a tanitógyülések eddig tisztára pedagógiai kérdéssel voltak lefoglalva, azonban a svájczi kantonokban, valamint Románia kerületeiben már ezen ujitás több mint 15 éves multra tekinthet vissza. Az emlitett országok területén a tanitóság hivatalos gyüléseinek a népéletbe való beékelése s a mezőgazdasági szervezetekkel való kapcsolódása számbavehető gazdasági kulturát teremtett s különösen Románia gazdasági haladása meglepő, mely eredmény a román tanitóság szocziális szervezkedésének köszönhető.

Nem mondjuk, hogy nálunk a Székelyföldön épen a székely tanitóság ki ne vette volna részét a munkából, hisz a községekben egész megváltozott élettel találkozunk s a szocziális kor és felfogás bélyege csakugyan rá van ütve falvainkra, mindazonáltal épen a munka sikerének fokozása érdekében látjuk üdvösnek és czélravezetőnek ezt a lépést, mit a kath. tanitóegylet sóvidéki fiókköre tett s első izben f. hó 10-én Székelyszentlélek községben meg is valósitott — rálépvén a gyakorlati agrárpedagógia porondjára.

E napon tartotta a kör gyülését *Gál* Sándor oroszhegyi kántor-tanitó elnökletével, melyre meg volt hiva a község gazdaközönsége is. Az ünnepélyes mise, *Gegő* Simon helyi lelkésznek és *Lászlo* György helyi kántor-tanitónak jól sikerült gyakorlati tanitásai a gazdaközönség jelenlétében zajlottak le s valóban örült a nép, hogy tanitóival együtt lehet. A gyülésen az első szerep a gazdasági egyletnek jutott, midőn *Hlatky* Miklós ny. reálisk. igazgató, a gazd. egyesület titkára tartott népies tanitást a termények termésedményének műtrágyával való fokozásáról s az őtös vetésforgóról s a feszült figyelemmel hallgatott előadás után a gazdaközönség a tanitósággal és a gazd. egylet kiküldöttjével beszélték meg az ide vonatkozó tennivalókat.

Örömmel állapitjuk meg, hogy a tanitóegyesületnek a vármegyei gazdasági egyesülettel való együttműködése különösen azon a terepen, hol a nevezett tanitóegylet működik rendkivül hasznosnak bizonyult s a kivánság, hogy a tél folyamán a községben több ilyen gyakorlati tanitást tartson a gazdasági egyesület — épen a gazdaközönség ajkáról hangzott el, ami nálunk ritka dolog szokott lenni.

A gazdasági részt követte a nevelési eszmék terjesztése, midőn az elnök a gyülési megnyitóban a gazdaközönséghez beszélve a családi nevelés hiányait, a rosz példákat, a vallástalanság terjedését és ennek okait feszegette és a rossz sajtó fertőzését ismertette — buzditván a szülőket a gondos nevelésre, a jó példa nyujtására, az egyházi és világi előljárók tiszteletére. Majd a gyülés többi tárgyait: Bálint Zoltán etédi tanitó előadását és a tanitóegyesület beléletébe vágó tárgyakat hallgatta meg a közönség, mire a gyülés véget ért.

Fontos lépésnek tartjuk a tanitóegyesület uj irányu munkálkodását s meg vagyunk győződve, hogy az ilyen gyülések a gazdaközönségre ünnepet jelentenek a községben s az ünnepélyes hangulat emlékezete mellett mindig fogja hallani a biztató szót: velünk együtt előre.

Rossz iskola.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Székelyudvarhely, nov. 15.

Furcsa vizekre evezett a szinművészet. Az ösztön felszabaditott képeit és szabadosságait szórja vakon és szertelenül az alvó érzékiség, a nemi kéjelgés felkorbácsolására s egyenesen ráutazik az élő szeméremérzet megölésére.

Megváltozott minden a nap alatt, sajátságosan elváltozott a szinművészet is. Ott hagyta korát, megvetette fenséges czélját és lebilincselő báját; többé nem tanitója az élet funkczióinak, az erkölcsi fenköltség harmoniájának, nevelője a tiszta és egészséges nemzeti életnek, hanem beszegődött a felvilágosultság leple alá s ennek jegyében álutakon belesülyedt az érzékiség fertőző mocsarába, hol az ösztön és vágy szabadosságainak határtalanságával, valóban izléstelen cselekedeteivel és ötleteivel mételyez, éget s teszi az embert női és himállattá, kivetköztetvén emberi méltóságából.

Egy olyan szindarab, mint az *Elnöknő ő nagysága* is, mely bucsuelőadásként került bemutatóra, végtére is nem egyébb, mint a megcsontosodott perverzitás, a felszabaditott bünözés, minek végig hallgatása a XX-ik század modern gondolkodásu emberében feje tetéje állitja a: szabad — nem szabad, illik — nem illik meghatározását s végzetes utak felé tereli a megbillent egyensulyuakat.

Kérdjük a nemzeti szinészetet épen az egészséges nemzeti élet szempontjából, szabad-e és lehet-e ilyet tenni, szükséges-e a szinpadot a trágárságok példájává alakitani át? Megengedhető-e a nemzeti szinpadnak az egészséges nemzet fejlődéséért a fajtalanság természetrajzának ilyen pongyolátlan fitogtatása?

Mi czélja lehet a szinpadnak a pervezitás széthintésével. Az e, hogy ez iskolában nevelje fel a jövő generácziót, tegye azt már csirájában megrontva az élet elviselésére képtelenné, kora ifjuságában kihasználttá — későbbi korban életunttá, vagy az a czélja, hogy a felnőtt társadalmat tegye egymással szemben tolakodóvá, becstelenné s feloldja a meggyalázás tilalmát a szentséges felvilágosultság nevében.

Ha ez a czélja, akkor nekünk nincs szükségünk szinművészetre, mert a gondolat és érzésvilág amugy is eléggé kavarja a lélek alját s teszi próbára az ellenállóképességet az érzékiség tulhajtásaival szemben. Ezt a tudományt és irányt a szinművészet tartsa meg magának a kulisszák mögött s ha nem épithet, ne rontson, mert valódi hivatása nem a rombolás.

Az ily irányu szindarabok halálos ellenségei a nemzetnek, őrlő férgei az ifjuság fejlődő testének, mert már a testi érettség előtt teszi őket szerencsétlenekké, a későbbi korban pedig az ország számára hasznavehetetlenekké. Bárhogy is legyen tiltva az ily szindarabok látogatása, mégis beason oda az ifjuság, sőt ami szomorubb, maga a szülő viszi oda serdülő gyermekét a csak egyetlen egyszer rázkodjék meg a szunnyadó vágy, érzék, már elég, hogy meginduljon a lassu rothadás utján.

„Minden ország támasza és talpköve a tiszta erkölcs" mondja a költő. És méltán, mert Rómának alábanyatlása, birodalmak megsemmisülésében mindig nagy szerepet játszott az erkölcsök elvadulása, a nemi élet perverzitásai és nem csodálandó, ha a sokaktól különös előszeretettel titulált modern Franczia ország is arra felé tart, midőn ilyen megromlott levegő képes onnan áramlani, mint a minőt a f. hó 11-ikén előadott szindarab is reánk lehelt. (Apa)

HIREK.

—

Székelyudvarhely, nov. 16.

Valami a footballról.

A footballról már sokan, sokfelé és sokszor megmondták, hogy a mi magyar természetünktől teljesen idegen. Széltében-hosszában játéknak hivják, pedig sport, mert veszélyt rejt magában a jó oldalai mellett azzal a szomoru kiváltsággal rendelkezik, hogy szinte önkéntelen hevességgel váltja ki a labdarugók egy részéből a bennük rejlő lelketlenséget és durvaságot. Jusson be csak egy kevésbbé intelligens, minden finomabb müveltség hiján való ember a játékosok közé: a football már lecsuszott a nivón a labdarugás rugdosássá, egymásnak kiméletlen, embertelen rugdosássá fajult. Mihelyt pedig azt látjuk, hogy a sporttal természetszerüleg járó veszedelmeket a játszók egy részének nap-nap után jelentkező durvasága és kiméletlensége folyton növeli és szaporitja, joggal nevezhetjük a sportot — örületnek. Sajnos, megszereztük már a jogczimet ahhoz, hogy a footballt nálunk örületnek nevezhessük.

Állitásomat támogatják a lapok hiradásai a Budapesten e hó 1-én és 2-án lejátszott footballmetschekről, a melyeken tömeges és sulyos balesetek történtek. Ime: Schlosser Imrét, a legkiválóbb magyar csatárt olyan erősen megrugták, hogy csontgyulladást kapott s az orvosok eltiltották a footballozástól. Rumboldnak a FTC. jobb hátvédjének, a reprezentativ csapat kapitányának derekában egy in repedt meg. Müller (KAOE) a lábát, a Festők L. C.-nak egyik játékosa a kezét törte. Egy másik labdarugó a vad játékban hirtelen összeesett s a mentők eszméletlen állapotban vitték a kórházba. A legszomorubban járt azonban Stiller Gyula, MAC. balhátvédje, a ki nyakcsigolya- és hátgerinczcsigolya-törést szenvedett. Ezelőtt két nappal el is temették.

Az ország legelőkelőbb labdarugói között ennyi sulyosabb eset történt két rövid nap alatt. Hogy mennyi esik ezekből s a többi kisebb balesetekből a véletlen s mennyi a durva játék rovására, nem kutatom, hanem annyit mondhatok, hogy a MAC. a sok baleset hatása alatt azonnal választmányi ülést hivott össze, hogy *társadalmi akciót inditson a durva játék ellen.* Az akczió élén dr. Polónyi Dezső képviselő áll, a ki maga is tanuja volt Stiller Gyula szerencsétlenségének.

Ez az akczió, mert nem tud megelégedni a Magyar Labdaszövetség megtorlásaival, bünvádi uton akar eljárni mindazon esetekben, a melyekben kétségtelen, hogy nem a véletlen, sem a sportnak természetes veszélyessége, hanem a játékosok durvasága idézte elő a szerencsétlenséget. Minthogy pedig ez az utólagos eljárás minden szigoruságá mellett is a megtörtént bajokat nem orvosolhatja, a törvény határozott erejével intézkedni kiván az irányban is, hogy elejét vehessék a bekövetkezendő baleseteknek.

Ennyit irnak a lapok. Világos tehát, hogy van football-örület s hogy ezen a football-örületen hazánk legrégibb s legtekintélyesebb sport-egyesülete akar a magyar társadalom bevonásával gyökeresen segiteni, jobban mondva: ki akarja irtani a football-örületet.

Igy állván a dolog, mi kisvárosi polgárok és családapák csak helyeselni tudjuk a MAC. komoly szándékait annyival is inkább, mert már évek óta nézzük nem csekély remegéssel, hogyan terjed és harapódzik szinte ragály módjára gyermekeink között a footballnak ez a veszedelmes szenvedélye. Szó sincs róla, feltétlen hivei vagyunk minden egészséges és józan sportnak, játéknak, tornának, a mi a fiataloságot testi erejében fejleszti és tökéletesiti. Ám a mit mostanában erre mifelénk is a labdarugással üznek, már túlon-túl sok. Igazán elmondhatjuk, hogy a mi gyermekeink footballt kávéznak, footballt ebédelnek, footballt vacsoráznak. Football-lal kelnek és fekszenek. Footballozik a kollegista és gimnázista, footballozik a

reálista és szakiskolás, footballozik a paczalista- és inastársadalom, sőt — uram bocsá' — az óvodisták is footballoznak. És ha van otthon fiad, leányod, a ki még óvodába sem jár, próbáld meg, adj a kezükbe almát, narancsot, czitromot, sült gesztenyét vagy egyéb gömbölyü tárgyat és látni fogod, micsoda ritka szakértelemmel rúgdossák, lökdösik a szobádban össze-vissza az apró lábak a labdává avanzsirozott czikkeket s a győzelemnek micsoda ujjongó csatakiáltásával hirdetik világgá, hogy „gool!", ha a szekrény tetejére, ágy alá, villanykörtébe vagy holmi ablaktányérba sikerült röpiteniök a „labdák" különféle fajzatait.

Mindenesetre van abban sok jó, ha nagyobb fiaink már nem a regény-folytatásért vagy a kétesértékü tárcza-novella iránt való mohó érdeklődésből bontják föl otthon elsőnek a hirlapunkat, hanem kizárólag azért, hogy megolvashassák, melyik football-csapat hol, mikor és hogyan győzött. Az sincs minden humor nélkül, ha a kisebbik fiad Toldi-könyvéből véletlenül a lábad elé hull egy levelezőlap ezzel a czimzéssel: Tisztelt bajtárs! s te, az apa kénytelen vagy tudomásul venni, hogy fiad, mint a helybeli kisebb football-csapat intézője, gyengécske helyesirással ugyan, de annál nagyobb önérzettel hivja ki versenyre a szomszéd városka gimnáziumának kisebb football-csapatját. Ám ha ugy néha-napján jó időben kitévedsz a rétre, a folyó partjára s nézed, hogyan játszanak ott a gyermekek footballt magukban, minden felügyelet és ellenőrzés nélkül, meg kell egy kissé döbbenned. Mert bizony mindazok a durvaságok és kegyetlenségek, a melyekről fönnebb szó esett, kicsiben már itt is nem egyszer előfordulnak. A kis hősök rugják, földre lökik egymást; igen gyakran goromba, bárdolatlan, illetlen, káromkodó felkiáltások röpködnek a levegőben. Nem mondanám, ha magam nem láttam és nem hallottam volna. Egyszóval a football-sport kitünően edzi ugyan fiaink izmait, de épen azért, mert már beteges szenvedéllyel üzik, utját állhatja fejlődő lelkük finomabb érzéseinek s lassanként kifejleszti bennök a nyesegetni való nem kivánatos tulajdonságokat.

Kiváltképen ez az, a minek alapján már sok nevelő és szülő lelkében megérlelődött az a komoly gondolat: vajjon nem lenne-e üdvös dolog, ha gyermekeinknek ez irányu sport-szenvedélyét valamiképen korlátok közé szoríthatnók? Hiszen volt és van a magyarságnak és székelységnek sokféle labdajátéka, mely van olyan testedző, mint a football s két jelentős tulajdonságban azt fölül is mulja: finomabb mint a football és mindenekfölött a mi fiainknak való, mert minden izében magyar és nemzeti.

Mi már annyi mindenben föladtuk a nemzeti jelleget. Kérdem, okos dolog-e, ha már fiaink labda-játékában is szabad érvényesülést engedünk az idegen befolyásnak? Hiszen ma holnap már odajutunk, hogy a mi játékainkat megvetik és sehol sem játszák. Vajjon ezzel is nem azokat a gyökérszálakat vagdossuk-e, a mikkel gyermekeink lelkét minden téren és minden alkalommal a nemzeti életnek egyedüli nekik való egészséges talajához kellene kötözgetnünk?...

Mélyen tisztelt szülők, nevelők és tanitók! feleljenek, igazam van e? Mert ha az igazság mérlege ebben a dologban csak egy hajszálnyira is az én javamra billen, akkor nincs miért haboznunk. Akkor csak egy okos dolgot cselekedhetünk: tegyük sutba az angol footballt s állitsuk a helyébe a mi magyar és székely labdajátékainkat!

—

Az udvarhelyi tisztviselők reménye. Székelyudvarhely város tisztviselői tudvalevőleg akcziót inditottak a városnak magasabb lakbérosztályba való sorozása végett, s hogy mozgalmuk alighanem eredménnyel fog járni, arra enged következtetni egy a napokban kelt közigazgatási birósági döntés. Ugyanis Kanizsa, Székesfehérvár és Dunavecse tisztviselői panaszolták be a miniszteriumnak, hogy kevesebb lakbért fizettek nekik, mint amennyi dukál. Még a koalicziós kormány volt az, a mely roszszul számitotta ki a lakbérüket, az utánna következő kormány rájött a hibára ki is javitotta, de csak *attól fogva*, hogy rájött. Ami letelt az nem számit, azzal elutasitotta őket. Az illetők erre panaszt emeltek, mire elkezdődött a keserves pörösködés. A miniszter urak ugyanis nem hagyták magukat. Mintha világéletükben alperesek lettek volna, ugy dobálták a pergátló kifogásokat. A székesfehérvári lakbérdifferenciához igy aztán szava lett a hatásköri bíróságnak is. Csak a mikor ez a fő-főbiróság is elutasitotta a a miniszteriumot, akkor hozhatott érdemben a közigazgatási biróság itéletet. Ez a döntés a tegnap történt meg *Wlassics* Gyula elnöklete alatt. A biróság itélete kedvezőtlen volt a kormányra nézve. Kötelesek a miniszterek utólag megfizetni a lakbér differenciát 1908 októberétől 1911 juliusáig, tehát $2^3/_4$ esztendőre. A biróság hosszu indokolásban tanitja ki a kormányt, hogy az állomáshelyeknek osztályba sorozása nem történhetik tetszése szerint, hanem csak a törvényes felhatalmazás kozlátai közt. 1908-ban téves adatokat használtak fel, 1911-ben észrevették, hogy ezek tévesek. Akkor nemcsak attól a naptól fogva kellett a hibát kiigazitani, hanem elejétől kezdve. Minthogy pedig Székelyudvarhely várost is tévesen sorozták a mostani osztályba, ennélfogva ezen itélet alapján alapos a remény, hogy a tévedés reparáltatni fog s tisztviselőink visszamenőleg is kártalanittatni fognak. De azért inni a medve bőrére még nem kell.

—

A Patronázs-egyesület munkában.

Az erdélyi pártfogó egyesület székelyudvarhelyi osztályának vezető bizottsága Dr. *Haan* Béla kir. törvényszéki elnök, mint az osztály elnökének vezetése mellett a napokban ülést tartott, a melyen *Homolay* Lajosné, *Becsek* Aladárné, *Pál* István apát-plebános, Dr. *Pál* Ernő ügyvéd, *Bella* Kálmán kir. törvényszéki biró, *Dézsi* Lajos róm. kath. segédlelkész, *Duka* András m. kir. adófőtiszt, *Molnár* Ferencz kir. törvényszéki jegyző, *Benedek* Lajos bankhivatalnok és *Simon* Ferencz kir. törvényszéki joggyakornok vettek részt.

Az elnök beszámolt hogy az ügyrend értelmében gyermekvédelmi ügyek titkárául *Biró* István tanárt, s melléje jegyzőül Dr. *Szabó* József városi főjegyzőt, a bünbeesett fiatalkoruak ügyeinek titkárául *Dézsi* Lajos róm. kath. segédlelkészt, s melléje jegyzőül *Benedek* Lajos bankhivatalnokot, a rabsegélyző ügyek titkárául *Bella* Kálmán kir. törvényszéki birót, s melléje jegyzőül *Molnár* Ferencz kir. törvényszéki jegyzőt, s az ügyvezetés körüli teendőkre titkárul *Sylvester* Andor kir. törvényszéki jegyzőt, s melléje jegyzőül *Simon* Ferencz kir. törvényszéki joggyakornokot jelölte ki.

Dézsy Lajos és *Bella* Kálmán titkárok beszámoltak az ügykörükben szerzett tapasztalataikról. Tárgyalás alá kerültek *Barabás* Andrásné nak a leányvédelem minél czélszerübb létesitése és *Ferenczy* Györgynének több, erkölcsileg veszélyeztetett gyermek és fiatalkoru megmentése tárgyában tett előterjesztései. A vezető bizottság az ügyrend értelmében *Homolay* Lajosné elnöklete, *Barabás* Andrásné, *Becsek* Aladárné és *Madarász* Veronika társelnöklete mellett női bizottságot alakitott, mely bizottság tagjai: *Kassay* Endréné, *Bakóczy* Károlyné, *Balázs* Sándorné, Özv. *Ferenczy* Györgyné, *Esztegár* Bálintné, *Biró* Istvánné, *Szakács* Zoltánné és *Burnáz* Imréné lettek, s mely bizottság czélja a leányvédelemnek a többi ügyektől elkülönitetten leendő kezelése.

Egyik főtárgya az ülésnek az elnöknek amaz előterjesztése volt, hogy értesülése szerint Dr. *Rottenbiller* Fülöp igazságügyminiszteri osztálytanácsos, az igazságügyminiszter megbizásából közelebb Udvarhelyvármegyébe jön, hogy személyes közbenjárással az itteni társadalomnak s a közreműködésre hivatott egyéb hatóságoknak utbaigazitással szolgáljon abban a tekintetben, hogy a fiatalkoruak bíróságáról szóló törvény életbeléptetéséig legalább azok a minimális feltételek biztosithatók legyenek, a melyek a fiatalkoruak bíróságának zavartalan működéséhez szükségesek. E tárgyban a vezető bizottság akképpen határozott, hogy a nevezett osztálytanácsos feladatát a közérdekü czél előmozditása végett megkönnyitendő, az ő megérkezése napjára az elnök osztályülést hivjon egybe, a melyre Székelyudvarhely város vezető embereit s a hivatalfőnököket hivja meg. Rottenbiller osztálytanácsossal a pártfogó egyesület elnöke már érintkezésbe is lépett, a ki a tervet örömmel és köszönettel fogadta, s jelezte, hogy érkezése napját közelebb tudatni fogja.

Czélszerü intézkedése volt a vezető bizottságnak az is, hogy a helyi rendőrség által legközelebb megejtendő razzián leendő részvételre *Biró* István, *Duka* András és *Benedek* Lajost küldötte ki, s őket az osztály ügykörébe eső tapasztalataikról való jelentéstételre kérte fel.

A pártfogó egyesület székelyudvarhelyi osztályának hivatalhelyisége a kir. törvényszéki épületben, *Császár* Géza kir. törvényszéki irodaigazgató s az osztály irodavezetője hivatal-szobájában van, hol az osztály ügykörébe eső mindennemü felvilágositás megszerezhető. (—)

—

Személyi hir. Fülekkelecsényi *Szende* Károly ezredparancsnok, folyó hó 13-ikán a helybeli zászlóalj és pótzászlóaljkeret megvizsgálása czéljából Wienből Székelyudvarhelyre érkezett és két napig tartó szemle után a látottak felett a legnagyobb elismerését fejezte ki.

Méhészeti előadás Urániával. A folyó hó 18-ikán tartandó méhészeti gyülés alkalmával Székelyudvarhelyen d. u. fél 5 órakor az iparos önképzőkör nagytermében a méhészeti egyesület titkára *Gál* Imre áll. tanitó vetitőképes előadást tart a méhek fejlődéstanáról és méhészetről. Bemutatja vetitőképekben, mikép megy a méhek fejlődése a tojásból a kifejlődött méh életrekeltéig, mikép gondozzák a méhek az ujszülötteket, mily módon etetik a királynőt, hogyan szedi fel a méh a virágról a virágport és szivja a nektárt s mily rendben raktározza el a czellákban az élelmet. Mily módon megy végbe a méhek épitkezése, rablása, a rajzás előkészülete és kitörése. Felhivjuk az érdekes előadásra a méhészet iránt érdeklődők figyelmét annyival is inkább, mivel az egyesület vendégeket szivesen lát.

Birói áthelyezés. Az igazságügyminiszter *Baló* Ödön kézdivásárhelyyi törvényszéki birót saját kérelmére a székelyudvarhelyi törvényszékhez helyezte át.

Az erdélyi katholikusok ünnepe. November 20-án tartja évi gyülését az erdélyi római katholikus státus. Az igazgató-tanácsnak a státusgyülés részére kiadott évi jelentéséből megtudjuk, hogy ez alkalommal kettős jubileumot ül a státus. 1713 ban lett erdélyi püspökké Mártonffy György báró, az egyházmegye ujjászervezője és most 40 éve, 1873 ban vette ujra birtokába a státus százados önkormányzati jogait. Az erdélyi róm. kath. státus önkormányzatának történetében egyike a legjelentősebbeknek az 1873. év, mikor a Gyulafehérvárra összehivott státusgyülés megválasztotta a huszonnégy tagu igazgatótanácsot. Eme negyven év alatt visszaszerezte a státus az erdélyi székeskáptalannak és a Teréz-árvaháznak a szászföldi dézsmán nyugvó alapitványi járulékokat, nyugdijalapot létesitett a tanárok és tanitók részére s más nagyfontosságu kulturális és gazdasági ügyeket elvégzett.

Az uj tanfelügyelő. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Udvarhelyvármegye vezető tanfelügyelőjének *Kolumbán* Lajos pestmegyei kir. s. tanfelügyelőt nevezte ki. Az uj tanfelügyelő a napokban fogja állását elfoglalni.

A Korcsolyázó-egyesület 9-ikére kitüzött közgyülését, miután a tagok az előirt számban nem jelentek meg, nem tarthatta meg. A közgyülés ma, vasárnap délelőtt 11 órakor lesz a Budapest-szálló éttermében.

Bethlen Gábor emlékünnepélyek. A *reform. kollegium* tegnap délelőtt szép, meleg ünnepélyben ülte meg Bethlen Gábor trónralépésének 300-as évfordulóját. Az ünnepélyt *Biró* Sándor tanár magas szárnyalásu imája vezette, mig Dr. *Kósa* János tanár tartalmas emlékbeszédet mondott. Az ifjusági ének és zenekar, szavalatok egészitették ki a müsort. — Az *áll. főreáliskola* tegnap szintén ünnepet ült Bethlen Gábor trónralépésének 300 éves és Br. Eötvös József születésének 100 éves fordulója alkalmából. Bethlen Gáborról *Tompa* Árpád igazgató mondott beszédet, *Hartmann* János tanár Br. Eötvös Józsefről tartott felolvasást. Itt is az ifjusági ének és zenekar, ugyszintén szavalatok képezték a sikerült ünnep többi müsor számát.

A vármegyei tanitóegylet választmánya f. hó 8 án választmányi ülést tartott, hogy a vármegye távozó tanfelügyelőjétől bucsut vegyen. A bucsu tisztelgést megakadályozta a tanfelügyelő betegsége s igy a gyülés a beérkezett ügydarabokat intézte el. A szövetségtől beérkezett tételek előadójául *Gyurcsovecs* Károly, *Rossondai* István, *Földes* Ferencz tanitókat kérték fel. Elnök jelentést tett a hátrálékos tagdijak peres uton való felhajtásának stádiumáról. Az Udvarhelyi Népnevelés szerkesztésére vonatkozó tanf. rendeletet tudomásul vették s az ideiglenes szerkesztésre *Földes* Ferenczet felkérték. A közgyülés jegyzőkönyveit hitelesitették s a segélyek kiosztásával elnököt felhatalmazták.

Katonai áthelyezések. November 1-ével Székelyudvarhelyről áthelyezték: *Marlin* Károly századost a 2-ik gyalogezredhez Brassóba, *Fejér* Berczi zászlóst a 62-ik gyalogezredhez Kolozsvárra, *Lubliner* Maximilián hadnagy-kezelőtisztet a müszaki bizottsághoz Wienbe, *Darabnicck* Károly századost, *Fuchs* Vilmos főhadnagyot és *Nagel* Vilmos hadnagyot az ezred wieni zászlóaljaihoz. A távozó tisztek valamennyien rokonszenves tagjai voltak a város társadalmának, s különösen Marlin százados távozását sajnáljuk, a mennyiben itten való működése alatt előzékenységével, a közügyeknek buzgó szolgálatával mindnyájunk rokonszenvét és elismerését érdemelte ki. Egyidejüleg Székelyudvarhelyre helyeztettek: Ehrenfeldi *Haas* Rudolf és *Claus* Károly századosok, *Petrik* főhadnagy, *Szőnyei* hadnagy és *Schuller* zászlós az ezred kötelékéből, *Salmen* Móritz főhadnagy-kezelőtiszt a 40 ik tábori tüzérezredtől.

Katonai előléptetések. *Lukács* Lőrincz főhadnagygyá, *Klinghammer* Ernst zászlós hadnagygyá neveztettek ki.

Emlék-ünnep. A székelyudvarhelyi unitárius egyházközség f. hó 16-án vasárnap d. e. 10 órakor az unitárius templomban *Dávid* Ferencz halálának évfordulója alkalmából emlék-ünnepélyt rendez. Az egyh. beszédet *Bölöni* Vilmos lelkész fogja tartani. Felhivjuk az érdeklődők figyelmét.

Köszönetnyilvánitás. A következő sorok közlésére kérettünk föl. Mindazoknak, akik felejthetetlen drága jó Bandikánk váratlan halála alkalmából szives részvétükkel egyhitették mérhetetlen fájdalmunkat, ez uton mondok köszönetet. Dr. *Szabó* Gyula pü. titkár.

Kanyarójárvány. Székelyudvarhely városban a kanyaró járványszerüleg fellépett. Ez idő szerint 16 beteg van bejelentve, bár tudomására jutott a hatóságnak, hogy a betegséget eltitkolják. A közegészségügyi bizottság ma, vasárnap ül össze és határoz az iskolák bezárása vagy annak mellőzése tekintetében. Tudomásunk szerint a városon vörheny és hasibagymázos beteg is van.

Az erdélyi ref. egyházkerület közgyülése. Az erdélyi ref. egyházkerület november hó 8-án és következő napjain tartotta meg ez évi rendes közgyülését Kolozsváron. A gyülés tagjai, ugy az egyháziak, mint a világiak, igen nagy számban jelentek meg. A közgyülés a püspök imájával kezdődött. A tanácskozásokat *Zeyk* Dániel egyházkerületi főgondnok vezette. Első nap olvasta fel *Kenessey* püspök évi jelentését, melyben kegyeletes szavakkal emlékezik meg Bethlen Gábor erdélyi fejedelem trónra lépésének háromszázados és Báró Eötvös József születésének százéves évfordulójáról. Beszámolt továbbá a mult év folyamán teljesitett iskolai és egyházvizsgálatokról, templomszenteléseről. Második nap a szavazatszedő bizottság a választások eredményéről tett jelentést. Több iskolához választatott tanár és előljárósági tag. A kolozsvári theol. akadémiához és a ref. középiskolához, másodszori szavazással, igen nagy szótöbbséggel *Saja* Antal a helybeli ref. kollegium tehetséges zenetanára választatott meg. Ez alkalommal 22 ifju lelkész jelentkezett felszentelésre. Kevesebb mint az előző években 8—10-el. A papszentelés, szép ünnepélyek keretében, a Külső magyar-utczai templomban ment végbe. Az ifju papokhoz a püspök intézett beszédet. A gyülés határozatot hozott a tanárok helyettesitése tárgyában, intézkedett a családi pótlékok kiutalása iránt. Legfontosabb tárgya volt azonban a zsinatelőkészitő bizottság munkálata, melyben a bizottsági javaslat rámutat a mostani egyházi törvények hiányaira és megjelöli a szükségeltető modositásokat. Harmadik nap délelőtt felajánlották a segélykérvényeket és több más tárgyat intéztek el, mig délután a fegyelmi törvényszék tartott ülést. A gyülés 10-én ért véget.

Hűséges székely cselédek megjutalmazása. A budapesti *Székely-Egyesület* ez évben is elküldötte évről-évre megszokottá vált levelét a vármegye alispánjához. A levélben arról esik szó, hogy a bankházi *Ács Károly* féle alapitvány kamataiból ez évben is 40—40 K jutalmat kivánnak juttatni négy olyan férfi- és három olyan nőcselédnek, a ki legalább 5 éven át Udvarhelyvármegye területén mint gazdasági cseléd buzgón és hűségesen szolgált. A kik a jutalomból kapni kivánnak, kéréseiket járási főszolgabirájukhoz, illetve Székelyudvarhely r. t. városban a polgármesterhez legkésőbb f. évi *december hó 10-ik* napjáig tartoznak benyujtani. Egyuttal a gazdának az előljáróság által is igazolt elismerő bizonyitványát is csatolni kell, hogy ezek alapján az alispán az arra leginkább érdemeseknek a jutalmat kieszközölhesse.

Polgári fillérestély. A székelyudvarhelyi Polgári önk. és segélyző-egylet folyó hó 18-ikán (kedden) kezdi meg rendes szokásos fillérestélyeit, melyre a közönséget a rendezőség ezuton is tisztelettel meghivja. Az első estély müsora a következő: 1. Nyitány a helybeli zenekar által. 2. Megnyitó beszéd. Tartja *Biró* István tanár, a Szabad Liczeum elnöke. 3. Zene. 4. Felolvasás. Tartja *Bakóczyné* Killyéni Erzsébet. 5. Szaval *Bakó* Margit. 6. Zene. 7. Dialog. *Balázs* Ida és *Málviánszky* Piroska. 8. Szaval *Bardocs* József. Kezdete 8 órakor. Táncz 12 óráig. Az estélyt rendezik: *Fischer* Ferencz r. b. elnök, *Bodrogi* Balázs r. b. alelnök, *Málviánszki* Piroska és *Balázs* Ida. Az estélyen a hölgyek 30 fillért, a férfiak 50 fillér belépti dijat fizetnek.

x **A gyermekbetegségek** ellen ugy védekezik, ha a gyermek ellentálló képességét növeli. Hogy pedig az ellentálló képesség növekedjék, a hideg időszak alatt Csukamajolajat igyék a gyermek, mely czélra legalkalmasabb a Zoltán féle, mert kellemetlen ize, szaga nincsen, könnyen emészthető és tápereje igen nagy. Üvegje 2 korona Zoltán Béla gyógyszertárában Budapest.

A Dalegylet estélye. A Székely Dalegylet ma este 8 órakor a Budapest-szálló szinháztermében tartja első házi estélyét. Az egyesület pártoló tagjai belépti dijat nem, mig mások 1 K-t fizetnek. Dalosaink estélyének látogatását a nagy közönség figyelmébe ajánljuk.

A várm. Népnevelési egylet f. hó 8-án *Hlatky* Miklós elnökletével választmányi ülést tartott, melyen az egyesület titkára számolt be a korábbi határozatok végrehajtásáról s tett jelentést a beérkezett ügydarabokról. Részletes jelentését az ismeretterjesztő előadásokról és analfabeta tanfolyamokról — a gyülés tudomásul vette. Az Országos Közmüvelődési Tanácsnak ujból 6 évre rendes tagjává az egyesületet a választmány bejegyezte. Székelyszenterzsébetre Uránia előadást tartására *Paál* Sándor és *Blájer* Balázs egyl. tagokat kiküldötte s deczember hóra hasonló előadásra az eddig jelentkezett községeket előjegyezte. Uránia előadás czéljára megfelelő diapozitivek beszerzésére a titkárt felkérte.

Tanitók gyülése. A Homoródvidéki tanitói kör e hó 12-én Homoródszentpálon *Györfy* István elnökletével népes gyülést tartott. Egy kedves és munkaeredményében elfelejthetetlen napja, ugyszólva ünnepnapja volt ez az egész Homoród vidékének, amikor az egész vidéki értelmiség együtt volt az ottani tanitói karral. *Pálffy* Ákos homoródszentpáli áll. tanitó kiváló tanitása, *Krisa* Sándor gyönyörü felolvasása Br. Eötvös Józsefről, *Sosár* Mária lebilincselő szavalata, *Debrecsy* Ilona értékes felolvasása a gyülés kimagasló pontjai. Az adminisztrátiv ügyek elintézése után egyértelmü lelkesedéssel csatlakozott a kör a tanitók fürdője részvényt jegyzői közé, egyben pedig mindenik jelenlevő tag is részvényeket irt alá. Gyülés után közebéd volt.

A szinházi szelvények. A következő sorok közlésére kérettünk fel: A n. é. bérlő közönséget tisztelettel értesitem, miszerint — a visszatérés reményében — a megmaradt szelvények a jövő őszi évadban érvényben maradnak, illetve azok beváltatnak. Dr. *Márffy* Károly, szinigazgató.

Az Unitárius Szószék folyó évi 8-ik kötetének negyedik száma *Bölöni* Vilmos, *Deák* Miklós és *Ürmösi* József szerkesztésében a napokban jelent meg a következő tartalommal: Legyetek a ti mennyei atyátok fiai, *Simén* Domokos. Kelj fel és világoskodjál, *Vári* Albert. Mire serkent a hitelődeinkre emlékezés? *Szász* András. A széles és keskeny ut, *Kovács* Lajos. Az idők jeleinek intése, *Ürmösi* József. A karácsony örömünnep, *Fazakas* Lajos. Bünbánó imák karácsony, nagyhetén, *Németh* István. Imák karácsonyra, *Németh* István. Keresztelési beszéd, *Ádámosy* Gábor.

Halálozás. Berei *Soó* Ernő államvasuti ellenőr életének 44-ik, boldog házasságának 12-ik évében, hosszas szenvedés után, folyó hó 12-ikén Kolozsvárt elhunyt. Halálával nejét született *Soó* Erzsikét és két kis leányát, ugyszintén számos rokont boritott gyászba. Béke poraira.

A Méhész egyesület vál. ülését f. hó 18-án (kedden) tartja *Lányi* Imre elnökletével a vármegyeház kistermében a következő sorrendel: 1. Jegyzőkönyvolvasás és hitelesités. 2. Jelentés az egyesület ügymenetéről. A miniszteri leirat, beérkezett ügydarabok előterjesztése, telekbérlet kérdésének, méhcsaládok vásárlása és kiosztásáról, valamint a végrehajtott határozatokról tett jelentések tárgyalása. 3. Az 1913. évi közgyülés idejének, helyének és tárgysorozatának kijelölése. 4. Pénztáros jelentése az egyesületi vagyon kezeléséről. 5. Számvizsgáló bizottság kiküldése. 6. Inditványok. Közgyülés után a méhek fejlődéstanáról vetitőképes előadást tart *Gál* Imre egyl. titkár.

A nyomtaték. A földmüvelésügyi miniszterium a husvágás és huskimérésről szóló szabályrendeletben megállapitotta, hogy a mészárosok részéről a husra adott nyomtaték hány százaléka lehet az árunak. A földmüvelésügyi kormány azt az utasitást adja a helyi szabályzatokat készitő hatóságoknak, hogy ebben a kérdésben az a leghelyesebb álláspont, hogy ha a pecsenyehushoz, valamint a leveshusok közül a fartőből való hushoz és a leveshez való hátszinhez legföljebb öt százalék nyomtaték adható, mig a vékony oldalashoz és a vállhoz nyomatékot adni tilos. Nyomtatékul csupán lábcsontot, a fejnek csontos husrészeit és az ugynevezett tarját adhatják.

Feltörtek egy méhest. Kellemetlen meglepetésben volt része *Szathmáry* Miklós székelyderzsi állami igazgatónak. A napokban ugyanis méhesében ismeretlen tettesek betörtek, a méheket kénrudakkal mind elpusztitották, a mézet kirabolták. A barbár betörők ellen széles körü nyomozást vezettek be s hihelőleg azok csakhamar kézre is kerülnek és elveszik méltó büntetésüket, amelyre valóban szükség is van, mert a községben egyeseket a lelkiismeretlen bujtogatások már ilyen és ehhez hasonló cselekedetekre ragadnak s tönkretették az egész község jó hirnevét.

A természeti emlékek.

Hiányosan lettek összeirva.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Tekintetes Szerkesztő Ur! Becses lapja e hó 1-i számában „Természeti emlékek Udvarhelyvármegyében" czim alatt közzétett közleményében az összeirásra alakult bizottság a székvárostól távolabb eső községek és azok határaiban levő emlékekről nem tesz emlitést. Legyen szabad megemlitenem azt, hogy Etéd községben is kegyeletesen fenáll Erzsébet jó királynénk emlékére a község által épitett „Erzsébet-ház" „Erzsébet-tér" és „Erzsébet-kert", a község határában egy kimagasló hegycsucson negyed hold területü sikság, melynek ma is „Budvára" a neve, ennek déli oldalában állitsák a vár alá bejáró, de elavult pincze ajtóját, a vártól Szentistván község (Marostordam.) felé elterülő síkságot ma is „Fejedelem-rét"-nek nevezik a szentistvániak.

Etéden van a határban egy domb, melyet az öregek „Vassnémetek temetőjének" nevestek, midőn ilyen czimü katonaság volt, és ezeknek fegyverraktárát később a Firtos hegyéről részben Etédre költöző barátok (imaház) templomukban használtak, ma is itt van a Firtosból lehozott harang a katholikus toronyban.

Etéd határában van egy sikerfölöt, melyet ma is „Sajgónak" neveznek, a hagyomány szerint a tatárjáráskor történt csata helye, melyet az ott elesett harczosok sajgó sebeikről neveztek „Sajgó"-nak. Etéd határában van a „Köszönte", melyről a hagyomány állitja, hogy a fejedelmek, vagy a vajdák korában Etéden keresztül a szomszéd küsmödi templomba Mártonos stb. községiek járták és itt az elágazó téren találkoztak és köszöntötték egymást. Ma azonban a Köszönte név „Pöszönte" névre változott. Sziutén a küsmödi ősi templomban Siklód község felől járó községek lakói a baráttal a meredek oldalos utakon feldöltek s ezen helyet ma is „Barát dülőnek" nevezik. Van az etédi határban egy „Tömlöczoldal" nevü hely, hol egy nagy kőre 400 évek előtti olvashatatlan irás van. Ezzel egy irányban a szomszéd énlakai határban az ugynevezett „Akasztófa" elnevezésü hely. Ott van az énlaki templomban a góthstilü felirat stb.

Ilyen elnevezésü emlékek vannak majdnem minden községben és határban, — nem tudom ezen feljegyzéseimet, melyeknek igaz és biztos alapja van, érdemes-e a földmivelési miniszter rendelete szerint az összeirásba felvenni s ha igen, és ezekre szükség van, azon esetben talán jövőre megballgatandók volnának a vármegye szélén eső, mostoha gyermekként tekintett, községekből az arra való személyek is.

(Etéd). Tisztelettel

Gagyi Dénes.

KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL

Egy gyülés epilogusa.

Az udvarhelymegyei róm. kath. tanitóegyesület havasalji fiókkőre Kápolnásfalubán lezajlott őszi gyülése kritikáját sejtem és sajnálom. Sajnálom azért, mert egy lélek, mely oly szépen tudja elringatni magát a vidék bájos panarámájában, nem szokott annyira meghibbani, hogy szemenszedett vádakkal lépjen fel a nyilvánosság előtt és hintse a konkolyt. Az ilyen lelkületü tollforgatónál nagy hibá van a kréta körül, mert lám-lám egy elhangzott igazságért, a tanitók iránt érzett örökös izzó gyülölet a panoráma festésnél is tajtékozva tör elő s hiv tetemre első sorban engemet, azután a köznek méltánytalanul lesajnált összes tagjait.

Ki ez a tollforgató, illetőleg tolakodó, békességet felboritó czikkező ur? Sejtem és sajnálom ballépéseit. Hideg közönyről beszél, pedig közönyről ott, ahol a tanitóság testvéri szeretetben él — szó sem lehet. S hogy pedig a gyülésen az elnök azt kapta fel, hogy a jelen gyülés nem olyan népes — mint a milyen máskor szokott lenni — ez még nem azt jeleti, hogy a tagok egyáltalán nem érdeklődnek, mert hiszen fiókkörünknek 33 tagja közül alig van 2—3 olyan tagja, akik már koruknál fogva sem szivesen mozdulnak ki Otthonukból. Ettől és a jelen esettől eltekintve gyüléseink elég népesek szoktak lenni. S hogy a nagyon tisztelendő klérus nevében czikkező ur ilyen hangon mer nyilatkozni, azon csak bámulni tudok, hiszen nem véve utóbbi hét gyülésünket, a papság elég tekintélyes számban vett részt tanitói értekezleteinken.

S hogy az erre vonatkozó impresszióját czikkiró ur honnan vette — azt is sejtem, — valószinüleg beteges képzelődésének lesz a szüleménye. Gyüléseink nivoja nem hogy sülyedt volna, de most is azon a magaslaton áll, hogy abban bárki is részt vehet. S a fiatal generáczió pedig képzettsége és tudása által annak szinvonalát csak fokozta és emelte. Az egyesület elnöke pedig visszautasitsa czikkiró urnak a róla tett birálatát már csak azért is, mert a nyert nyilatkozatok szerint ugy vezette eddig az egyesületet, hogy azzal ugy a tanitóság, mint hivatal előljárói megvoltak elégedve. De visszautasitsa czikkező urnak támadását azért is, mert olyan ember, aki a maga indignáló érzéseinek nem tud parancsolni, az másokról ne merjen ily módon és hangon nyilatkozni. A gyakorlati tanitásokról szólva — azokat czikkiró ur sablonosoknak deklarálja, és talán unalmasoknak is találja, elhiszem, mert czikkiró urnak a tanitás nem lévén mestersége, gyönyörüségét nem is találhatja benne.

A mi pedig czikkező urnak az államositásra vonatkozó czélzatát illeti, talán tévesen tetszett azt felfogni, mert hiszen ha én Br. Eötvös idealis lelkének azon felfogását, „hogy az egységes népoktatást nem az iskolák jellegében, hanem a nevelés-oktatás mértékében, a tanitók egyforma képzése és ellátásában ismerte fel" — vettem fel motivomul, — ez nem az államositásra való kacsintgatást jelenti. Én az államositásra sem felolvasásimban, sem beszédemben nem utaltam, evvel és ilyenekkel népszerüségemet sohasem kerestem, mert eddigi huzamosabb munkám sikere megadta nékem azt a csendes megnyugvást, hogy csalfa lidércfény után ne futkározzam.

Czikkiró ur úgy látszik az államositásnak sokat emlegetésével talán inkább kacsintgát efelé mint én, s mintegy ezzel skarja felhivni a hatóságok figyelmét arra, hogy bizony egy olyan elhagyatott, a tanitóit fizetni nem biró, önök által lakta községre nagyon is ráférne az államositás. Ez ám a czikk tendencziója. S látja kérem nem is olyan rossz tanügyi politika, mint a milyennek uraságod gondolja. A felekezeti iskolákat ünnepélyek rendezéséből befolyt fillérekkel fentartani nem lehet. S hogy egyik-másik mit tesz ez irányban — az egyéni dolog, de hogy ön tisztelt czikkező ur az egész udvarhelymegyei róm. kath. tanitóságról igy mer nyilatkozni ez nem illdomosság — már csak azért sem, mivel állitása teljesen nélkülözi az igazságot.

S hogy talán önök nincsenek ilyen kellemes helyzetben és sötét üvegen biráltatja az ön által nem ismert vidéki tanitóságot, azt első sorban önmagának és annak köszönje, hogy szép falujokban nem vetheti meg a lábát a tanitóság, s ennélfogva szocziális munkát sem kezdhet, mert arra még igen kevés a tanitóság, hogy minden reggelire egy tanitót faljanak fel. Az igen tisztelt czikkiró ur támadását lát személye ellen, vajjon miért?

Talán azért, hogy nem méltóztatott saját falujában a meghivásra gyülésünkön megjelenni? Tényleg szóban jött, ime a gyülésen még az iskolaszéki elnök sem jelenik meg, s akkor mit várjunk az iskolaszéktől? Az iskoláról igaz, hogy kemény kritika hangzott ell, de hogy egy iskola oly hiányos felszereléssel és oly rondán állittassék a kultura szolgálatába, igazán itt lehetne beszélni az illetékes közegek rendkivüli nagy mulasztásáról, s még valaminek a hiányáról is. A jegyzőkönyvön a czikkiró ur annak hitelesités kimondása után akart változtatni, s hogy ez neki nem sikerült — azért dühöngi ki lelkének keserüségeit.

Szintelennek mondja a felolvasást. Magától értetődik, hogy nem tetszik czikkezőnek a komoly értekezés. Pláne nem tetszik, ha az az értelmi nevelésről szól .... Avagy doktori értekezéseket vár magas regiókból, mint igen gyakran ama szintelen predikácziók, melyek fent a fellegekben röpködnek el s nem hullatják alá a kegyelem harmatját. Jobb alatt járni, mint fent nyargalászni.

Kár volt kedves czikkiró ur sötét álarcz alatt támadni meg egy egyesületet, mert hiszen a beteges szimptomákról rögtön uraságodra ismertünk.

Több türelmet, hogy összeférhetetlen, önmagával is meghasonlott beteges lelkületéből mielőbb kigyógyulva — ezután ugy ismerje és értékelje a tanitóságot, amint azt a jelen században ismerni, értékelni és becsülni szokás.

Szabó Antal, köri elnök.

KÖZGAZDASÁG.

A gazdasági felügyelőség jelentése.

Udvarhelymegye közgazdasági állapotáról a Gazdasági felügyelőség a közig. bizottsági ülésen a következőkben számolt be:

— A folyó évi abnormis időjárása október havában kedvezőre fordult, igen szép őszünk van az őszi vetéseknek gyors fejlődését s a későbben elvetett buza és rozsnak kikelését nagymértékben előmozditja. A vetés befejeztével a gazdák egyéb őszi mezőgazdasági munkálatokkal vannak elfoglalva u. m. trágyahordás és tüzifa szállitással, mely utóbbi igen szép keresetet biztosit a népnek. A felügyelőség által több községnek tenyész-állat szereztetett be 20% kedvezménnyel. A m. kir. gazdasági egyesülettel karöltve tenyész-állat kiállitást rendezett Székelyudvarhelyt, Olaszteleken, Etéden és Parajdon, hol államdijakban kifizetett kis tenyésztőknek buzditó jutalmul összesen 1180 koronát. Az állatdijazások Olaszteleken és Parajdon nagyon jól sikerültek, szép és nagyszámu anyag lett felhajtva, ami a megelőző években tartott dijazások eredmény. Székelyudvarhelyen és Etéden már nem volt olyan nagy felhajtás, tekintettel azonban a kiosztott dijakra, remélhető hogy jövőben itt is nagyobb lesz az érdeklődés. A vármegye 35 községében a felügy. által előirányzott legelőjavitások befejezést nyertek, melyeknek czéja, hogy a gazdákat bevezesse és példát adjon arra, hogyan kell a legelő gazdaságokat rendben tartani és feljavitani, nevezett községek közül: Bardocz, Erdőfüle, Vargyas, Kisbaczon, Székelyzsombor, Homoródjánosfalva, Székelyudvarhely, Farkaslaka, Csekefalva, Fiatfalva, Petek és Jásfalva községek legelőjén forrás összefoglalással csorda itatók létesittettek átlagban egy-egy 10 méter hosszu czement beton vályuval. A felügyelőség az általa elhelyezett kirendeltségi mének téli tartásának könnyitésére Kecsetkisfalud, Nagysolymos és Etéd gazdaköreinek egyenkint 150 kor. segélyt utalt ki és több kisebb gazdának tovább tenyésztés czéljából 7 pár ezüst szörme nyulat osztott ki.

Szerkesztő üzenetek.

D. L. O. Nem közölhető.

P—y G—r Máréfalva. Hogy az itt vasárnap reggel postára adott lapot csak a hét vége felé kapja — mindenesetre kellemetlen. Ugy véljük azonban, hogy a hiba az ottani kézbesitőnél kell legyen, mert lehetetlenségnek tartjuk, hogy a helyi postahivatalnál lapja négy-öt napot pihenjen.

M. M. Kézhez vettük. Egyszer igen.

Felelős szerkesztő: BECSEK ALADÁR.
Kiadja: a Becsek D. Fia könyvnyomda.

M. kir. állami tanitóképző-intézet Székelykeresztur.

666—1913. ig. sz.

Árlejtési hirdetmény.

A székelykereszturi áll. tanitóképző internátusa és konviktusa részére körülbelül 110 személyre szükséges husnemüek, hentesáruk, zsir, liszt, tej, czukor kávé, füszernemüek, tojás, kenyér zsemlye és egyéb czikkek, továbbá fütési (fa, kőszén, kokusz) és világitási (Heufel-féle csepfolyógáz) anyagok szállitására 1914 jan. 1-től decz. 31-ig terjedő időre f. évi **november hó 30.** (déli 12 óra) határidővel nyilvános pályázatot hirdetek. A részletes feltételek az igazgatói irodában mindennap 2—3 ig megtekinthetők.

Az 1 K. bélyeggel ellátott és az intézet igazgatóságához benyujtott zárt ajánlatók alapján a versenytárgyalás nov. 30 d. u. 4 órakor lesz igazgatói irodában. A bánatpénz lisztnél 200 K, czukor, kávé és füszernemüeknél 100 K., fütési anyagoknál 200 K., világitási anyagnál 300 K., tojnél 100 K. husnemüeknél 600 K., zsir és hentesáruknál 100 K., tojásnál 20 K., kenyér és zsemlyénél 100 K., mely készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban az ajánlatokkal egyidejüleg teendő le. A leteendő biztositék a bánatpénz kétszeresse.

Az ajánlat tehető az egészre, de tehető egyes szükségleti czikkeknél külön-külön is.

Székelykeresztur 1913. november 4.

Ujvári Mihály,
igazgató.

Értesités.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemü közönséget, hogy :: ::

férfi szabó-üzletemet

Bem-utcza 1. szám alól .·.

Deák-tér 14. sz. alá

(a Szabó György-féle hentesüzlet mellé) helyeztem át. :: Továbbra is kérem a t. közönség b. pártfogását. Tisztelettel

Bardocz Ferencz, szabó.

Olcsóbb lett a hus!

Balássy Ignácz mészárszékében naponta friss marhahus kiloja 112 fill., sertés- és borjuhus, kolbász kapható.

Az igen tisztelt jegyző urak figyelmébe.

A földmivelésügyi miniszter urnak 58000—913. III/4. sz. alatt kibocsátott rendeletében foglalt Jelentés az állatbetegségről, Jelentés az állatelhullásról, 8. számu Jegyzék fertőzött udvarokról, 9. számu Kimutatás betegség állásáról — nyomtatványok a Becsek D. Fia könyvnyomdában beszerezhetők.

910—1913. végrh szám.

Árverési hirdetmény.

Alulirott birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a székelyudvarhelyi kir. törvényszéknek 1913 évi 5266/p számu végzése következtében Dr. Válentsik Ferencz ügyvéd által képviselt Oláhfalvi takarékpénztár javára 600 K. s jár. erejéig 1913. évi szeptember hó 19-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján le és felülfoglalt és 900 K. becsült következő ingóságok, u. m. 1 tehén, 2 borju, 2 szekér, széna és két ló nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az oklándi kir. járásbiróság 1913 ik évi V. 527/2 számu végzése folytán 600 K tőkekövetelés, ennek 1913. julius hó 22 napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódij és eddig összesen 131 K 45 f.-ben biróilag már megállapitott költségek erejéig Lövétén alpereseknél leendő megtartására 1913. évi november hó 27-ik napjának délelőtti 12 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX.t. cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Oklándon, 1913. nov. 8.

Pollák Ignácz, kir. bir. végrehajtó.

Porczellán

ebédlő, teás, kávés, feketés és mosdókészletek gyönyörü szép korsókkal ellátva és ugyanezek égetett aranyszéllel. Háztartási fehér porczellán minden fajta kivitelben. Szines és fehér kőedényáruk. Metszett, csiszolt, préselt és festett üvegárnk. A legjobb Ditmár és Brünner-féle uj modern függőlámpák, asztali és fali lámpák, lámpákra való gyöngyrojtok minden szinben, képkeretléczek nagyválasztékban és mindenfajta villanyégők legolcsóbban beszerezhetők

!!

Márk Testvérek

kereskedésében Deák-tér 14. szám.

Kiadó lakás.

Kiraly-utcza 24e. szám alatti lakásom elköltözés miatt, azonnal kiadó, esetleg eladó. Ősz. Kosma Tamásné.

886—1913. sz. végrh.

Arverési hirdetmény.

Alulirott birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy az aradi kir. járásbiróságnak 1912. évi Sp. II. 1567/1 számu végzése következtében Dr.Jakab Zoltán ügyvéd által képviselt özv. Grisháber Mórné világosi czég javára 304 K 27 f. s jár. erejéig 1912 évi január hó 9-én, 1913. szeptember 12-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 716 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 1 lámpa, 1 diván, könyvek, széna, sarju, szekerek és tüzifa nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az oklándi kir. járásbiróság 1913. évi V. 22/4. számu végzése folytán 304 K 27 fill. tőkekövetelés, ennek 1911. évi november hó 27. napjától járó 5% kamatai, 1/3% váltódij és eddig összesen 51 K. 90 fill. biróilag már megállapitott költségek erejéig Lövétén alperesnél leendő megtartására 1913. évi **november hó 20-ik** napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. § ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alól is el fognak adatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Oklánd, 1913. évi okt. 28.

Pollák Ignácz, kir. bir. végrehajtó.

Felhivás!

ÉVI 12--15000 K. jövedelem

kihasználására nyujtatik alkalom egy modern, **feltünően** szép m. kir. reklámszabadalom (nem áruczikk, nem képvisolet) jogának **vármegyénkint való bérbevétele által.** A nagy jövedelmü vállalkozás a megyei kisebb vagy nagyobb helyiségéből intézhető s kényelmes mellékfoglalkozást nyujt. A bérlet **2500—4000 K.** készpénz, vagy kitünő hitelképesség esetén, részben váltóhitel ellenében iratik át, illetve lajstromozható a m. kir. szabadalmi hivatal utján. — Csakis vagyonosabb és **tényleg vállalkozni akaró** reflektánsok részletes irásbeli ajánlatai „Szakértelem nélkül vezethető" jelige alatt **GYŐRI és NAGY** hirdetési irodája által (Budapest, VII. Erzsébet-körut 5. szám) továbbittatnak.

Elsőrendü kész butorraktár. :: :: :: ::

Asztalos, esztergályos és kárpitos mühelyek.

A m. tisztelt közönség szives figyelmébe ajánlom a legegyszerübbtől a legmodernebb butorokkal :: felszerelt

butorraktáram

Saját asztalos-mühelyemben rajz szerint elkészitek bármilyen kivitelü butort. Menden egyes darabért garanczlát vállalok. :: ::

Modern ebédlők. Hálószobák.

Szives pártfogást kér

Balázs Károly

butorraktáros és esztergályos.

Szám: 1368—1913. végrb.

Arverési hirdetmény.

Alulirott birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. § a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a budapesti kereskedelmi és váltó kir. törvényszéknek 1912. évi 69492 számu végzése következtében Dr. Weisz Jónás ügyvéd által képviselt Singer F. R. javára 1425 K. 67 f. s jár. erejéig 1912. évi julius hó 2-n foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt- és 1930 K-ra becsült következő ingóságok, u. m.: dinamógép, kapcsoló táblák felszereléseikkel, lovak, szekér és hám nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a székelyudvarhelyi kir. járásbiróság 1912-ik évi V. 417 számu végzése folytán 1425 kor. 67 fill. tőkekövetelés s jár erejéig Kecsetkisfaludon végrehajtást szenvedő lakásán leendő megtartására 1913. évi **november hó 29-ik** napjának d. u. 4 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltattak és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Székelyudvarhelyen, 1913. nov. hó 10.

Nagy Lajos, kir. bir. végrehajtó.

Szolid és pontos kiszolgálás.

GYÖNYÖRÜ, MARADANDÓ ÉRTÉKÜ ARANY és EZÜST AJÁNDÉKTÁRGYAK

beszerezhetők

ISZÁKOVITS BERNÁT MUÓRAS ÉS ÉKSZERÉSZ Nc.L.

Székelyudvarhelyt, Deák-tér 12. sz. (Pénzügyi palota mellett)

hol a legjobb és legszebb kivitelben kaphatók eredeti *OMEGA, SCHAFFHAUSEN* és *CHRONOMETRE* inga és zsebórák, arany és ezüst ékszerek, *gyürük, nyakékek, lánczok, brilliáns gyürük és függők. Ezüst és alpacca diszt árgyak. Ezüst evőeszközök, domborművek jardinierek, állványok, kompotos tálak, kávés és teáskészletek.*

Szemüvegek és mindenféle optikai szerek.

Mindenféle javitásokat elvállalok és azonnal pontosan eszközlök.

Koczkázat kizárva. Szabad megtekintés vételkényszer nélkül.

Főzzön ma

magyaros bablevest

(5 személy részére) a következőképpen:

Egy babérlevéllel sósvizben 1/2 liter babot főzünk. Mielőtt az megpuhulna, 1/4 kg kolbászt teszünk bele és a babot puhára főzzük. Igen vigyázzunk arra, hogy mire a bab megfőtt, csak annyi viz legyen rajta, hogy keveset ellepje. Most egy kanál zsirban egy darab hagymát pirítunk, késhegynyi paprikát teszünk bele, 1 1/2 liter forró vizzel felereszt jük, 4 Maggi-féle koczkát feloldunk benne, a levest a babra öntjük és jól felforraljuk. Ezalatt egy kanányi lisztet 3 kanálnyi tejföllel simára habarjuk és azt folytonos keverés közben a forró levesbe öntjük melyet ecettel kissé megsavanyitunk

Meg fog róla győződni, hogy a

MAGGI-féle **kockákból,** dbj. 5 f.

előállitott húsleves a hamis huslevesnek

erőteljes, jó izt ad.

1 koczka 1/4 liter húsleves számára.

Turul cipő

a legjobb

Turul cipőgyár r.t.

a Monarchia legnagyobb cipőgyára

130 saját fiókterlep

Fiókraktár:

Székelyudvarhely, Kossuth-u. 9.

20000 pár helygyártás.

Eladó kocsi.

Egy csaknem uj sárga szinü futó kocsi eladó. Ára: **400 kor.** Czim a kiadóhivatalban.

9823—1913. sz.

Árverés.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, miszerint Székelyudvarhely rendezett tanácsu város Ganz-féle villamossági mü r. t. üzemvezetősége végrehajtatónak, özvegy Szabó Ferenczné Sánta Juliánna és társai végrehajtást szenvedő elleni 95 K 34 fill. tőkekövetelés iránti végrehajtási ügyében az 1881. évi LX. t.-cz. 144. §-a alapján és a 146. § a értelmében az árverést elrendelte és a következő ingatlan és pedig a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén levő és a székelyudvarhelyi 1183. sztjkvben A† 1008, 1009 hrsz. alatt felvett kőház, 11 lakszoba, 1 konyha és egy fürdőszoba 14680 K. kikiáltási árban az 1913 évi **november hó 22.** napjának délelőtti 9 órájakor Székelyudvarhelyen a kir törvényszék tlkvi hatóság árverelő szobájában (földszint 39 sz.) megtartandó nyilvános árverésen el fognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 %-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni.

Székelyudvarhely, 1913. évi okt. hó 16.

A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Ritka alkalmi vétel mig az olcsó áruk raktáron vannak

Hirsch Rudolf kész ruha és divatüzletében

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utcza 25. szám.

400 drb férfi finom és elegánsan szabott öltönyök K. 17, 20, 24, 29, 32, 38, 40, 45.

300 drb tartós min. átmeneti kabátok dubl szövet K. 17, 24, 29, 33, 38, 40, 46, 50.

200 drb férfi rövid kabát szőrme gallér és béléssel K. 20, 28, 33, 40, 46, 52.

500 drb női átmeneti kabát legujabb divatu K. 18, 22, 29, 33, 38, 42, 46, 50, 58.

100 drb női köszlüm fekete és szines szövetből K. 28, 32, 37, 40, 45, 50.

200 drb női alj K. 7, 8, 10, 12.

800 pár finom tartós cipő K. 12, 14, 16, 18.

Mig ezen alkalmi olcsó árukból a készlet tart, kérem a n. é. vevőközönség szives pártfogását.

Feltünő olcsó árak!

6 szem. étkező készlet	15	K-tól feljebb
12 szem. étkező készlet	30	„ „
6 szem. teás készlet	7	„ „
6 szem. kávés készlet	7	„ „
Mosdókészletek	10	„ „
Függő lámpák	5	„ „
6 szem. vizes készlet	3	„ „

Valamint itt föl nem sorolható mindennemü üveg, porczellán, lámpa, képek, tükrök, házi és vendéglői berendezések, sport- és utazóczikkek, chinaezüst-áruk és gyerek-játékok olcsó árban kaphatók:

DRAGOMÁN-czégnél

Székelyudvarhelyen.

Villamos izzótestek:

Fémszálas 2 kor. Szénszálas 70 fillér.

Üzlet áthelyezés.

Van szerencsém tisztelt vevőim becses tudomására hozni, hogy folyó hó elsején

bőrkereskedésemet

a ref. kolleg. épületébe helyeztem át.

T. vevőim szives pártogását továbbra is kérve, tisztelettel

KOVÁCS GERGELY bőrkereskedő.

Kitünő minőségü és legmagasabb szilárdságu PORTLAND CEMENTET ajánl olcsó áron a

PORTLAND CEMENT-GYÁR BRASSO

(Kugler és Társai.) — Itt helyben kapható: Rösler és Gábor czégnél.